

Analyse tekort inkomensdeel
en
verbeterplan
2017

Gemeenten
Bedum, De Marne,
Winsum en Eemsmond

Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond

Sarah Medas

Marloes Oort

September 2017

Inhoud

Inleiding	4
1. Globale analyse van omvang en oorzaken van het tekort	5
1.1. Uitgaven en inkomsten BUIG-budget 2014-2016	5
1.2 Mogelijke oorzaken van het tekort	7
1.2.1 Afsluiting WSW en Wajong	7
1.2.2 Kwalitatieve mismatch op de arbeidsmarkt	7
1.2.3 Duur WW-uitkering en stijging AOW-leeftijd	7
1.2.4 Laaggeletterdheid	8
1.2.5 Toename statushouders	8
1.2.6 Economische omstandigheden	8
1.2.7 Ontoereikende BUIG-middelen	8
2. Maatregelen om het tekort te reduceren	9
2.1 Instroombeperking	9
2.1.1 Voorlichting en handhaving (interne maatregel)	9
2.1.2 Route Arbeid (externe maatregel)	10
2.1.3 Aandacht voor scholing (interne maatregel)	10
2.1.4 Aandacht voor scholing (externe maatregel)	10
2.2 Uitstroombevordering	10
2.2.1 Doelgroepenprioritering (interne maatregel)	10
2.2.2 Activiteiten werkspoor (interne maatregel)	11
2.2.3 Activiteiten werkleerspoor (interne maatregel)	11
2.2.4 Activiteiten Participatiespoor (interne maatregel)	11
2.2.5 Algemene maatregelen	12
3. Wat hebben deze maatregelen in 2017 opgeleverd?	15
4. Borging (nieuw) beleid	15
Conclusie	17

Inleiding

Per kalenderjaar ontvangt de gemeente een uitkering uit het Fonds Werk en Inkomen: het inkomensdeel of wel BUIG-budget (Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten). Het inkomensdeel is een niet geoormerkt bedrag waarvan de kosten van algemene bijstand en de kosten van de loonkostensubsidies betaald moeten worden.

Gemeenten die tekorten hebben op hun inkomensdeel op grond van de Participatiewet moeten deze tekorten in beginsel opvangen uit eigen middelen. Sinds 2004 bestond de mogelijkheid dat tekortgemeenten onder voorwaarden in aanmerking konden komen voor een aanvullend budget, de incidentele aanvullende uitkering (IAU).

Met ingang van 1 januari 2015 is een nieuw verdeelmodel ingevoerd voor het inkomensdeel. De vangnetuitkering is in de plaats gekomen van de incidentele aanvullende uitkering.

Om met succes een beroep op de vangnetuitkering 2017 te kunnen doen, gelden een aantal voorwaarden die het rijk hieraan stelt. Het college moet hiertoe een verzoek indienen bij de Toetsingscommissie vangnetuitkering Participatiewet. Om over 2017 in aanmerking te komen voor de vangnetuitkering moet worden voldaan aan de volgende financiële en procedurele voorwaarden:

- a) over 2017 moet sprake zijn van een tekort dat meer bedraagt dan 5% van de definitief over dat jaar toegekende gebundelde uitkering als bedoeld in artikel 69 Participatiewet;
- b) over 2016 en 2017 moet sprake zijn van een gecumuleerd tekort dat meer bedraagt dan 5%, berekend over alleen de definitief over 2017 toegekende gebundelde uitkering als bedoeld in artikel 69 Participatiewet;
- c) het college moet in 2018 tijdig een verzoek indienen volgens het daartoe vastgestelde model;
- d) bij het indienen van het verzoek moet het college met instemming van de gemeenteraad verklaren dat het reeds in jaar in 2017 maatregelen heeft genomen om tot tekortreductie te komen. Bij een tekort dient het college na te gaan wat de mogelijke oorzaken daarvan zijn, dient maatregelen te nemen om het tekort te reduceren en een verwachting te hebben van het effect van de maatregelen.
- e) vanaf 2017 moet voor het eerst toepassing worden gegeven aan de bepaling dat het college bij een aanhoudend tekort – dat wil zeggen dat het college in een aaneengesloten periode van drie jaar meer dan één keer aanspraak wenst te maken op een vangnetuitkering – moet verklaren dat in samenspraak met de gemeenteraad (aanvullende) interne en externe maatregelen zijn genomen om alsnog tot verdere tekortreductie te komen. Waar mogelijk dient de relatie tussen de oorzaak van het tekort en de genomen maatregelen aangegeven te worden.
- f) Bij de analyse van het tekort moet de nadruk gelegd worden op factoren die door het college kunnen worden beïnvloed. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van de rekentool verdeelmodel bijstandsbudgetten 2017 en/of de Benchmark van Divosa.
- g) Er moet een inschatting gegeven worden van het gezamenlijke beoogde effect of het beoogde effect per maatregel, waarbij kwantitatief of kwalitatief inzichtelijk wordt gemaakt dat er een reductie van het tekort optreedt.

In deze rapportage is een analyse van de mogelijke oorzaak en de omvang van het tekort opgenomen, evenals de eerdere financiële resultaten van de uitvoering.

Ook gaan we in op de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan instroombepanking en uitstroombevordering. We maken hierbij onderscheid tussen interne en externe maatregelen en benoemen hoe in de gemeente wordt gestuurd op het voorkomen van een tekort op het inkomensdeel.

1. Globale analyse van omvang en oorzaken van het tekort

1.1. Uitgaven en inkomsten BUIG-budget 2014-2016

Hieronder wordt in schema duidelijk hoe het klantenbestand en de budgetten zich hebben ontwikkeld in de afgelopen jaren en hoe het financieel overzicht eruitziet.

Inkomsten en uitgaven BUIG-Budget per gemeente

Gemeente Bedum	2016	2015	2014
Uitgaven	2.199.681	1.893.266	1.921.589
Rijksbijdrage BUIG	1.867.305	1.742.859	1.694.682
Tekort inkomensdeel	332.376	150.407	226.907

Gemeente De Marne	2016	2015	2014
Uitgaven	3.759.292	3.396.991	3.281.723
Rijksbijdrage BUIG	3.199.485	3.047.929	3.063.316
Tekort inkomensdeel	559.807	349.062	218.407

Gemeente Winsum	2016	2015	2014
Uitgaven	3.732.163	3.689.142	3.635.501
Rijksbijdrage BUIG	3.454.081	3.292.748	3.287.159
Tekort inkomensdeel	278.082	396.394	348.342

Gemeente Eemsmond	2016	2015	2014
Uitgaven	5.975.190	5.793.978	5.953.129
Rijksbijdrage BUIG	5.734.788	5.896.588	5.306.538
Tekort inkomensdeel	240.402	nvt	646.591

Prognose vangnetuitkering 2017 per gemeente

Gemeente Bedum	Prognose vangnetuitkering 2017 (dd 21-08-2017)
Uitgaven BUIG	2.449.000
Voorlopig BUIG budget dd 18-04-2017	1.943.311
Tekort inkomensdeel	505.689
Vangnetuitkering	335.650
Tekort na aftrek vangnetuitkering	170.040

Gemeente De Marne	Prognose vangnetuitkering 2017 (dd 21-08-2017)
Uitgaven BUIG	4.073.000
Voorlopig BUIG budget dd 18-04-2017	3.458.284
Tekort inkomensdeel	614.716
Vangnetuitkering	312.116
Tekort na aftrek vangnetuitkering	302.600

Gemeente Winsum	Prognose vangnetuitkering 2017 (dd 21-08-2017)
Uitgaven BUIG	4.241.000
Voorlopig BUIG budget dd 18-04-2017	3.647.492
Tekort inkomensdeel	593.508
Vangnetuitkering	274.352
Tekort na aftrek vangnetuitkering	319.156

Gemeente Eemsmond	Prognose vangnetuitkering 2017 (dd 21-08-2017)
Uitgaven BUIG	6.475.000
Voorlopig BUIG budget dd 18-04-2017	5.806.203
Tekort inkomensdeel	668.797
Vangnetuitkering	189.243
Tekort na aftrek vangnetuitkering	479.554

Over het jaar 2017 zal voor de gemeente Bedum het tekort gaan oplopen naar € 505.689,-. Voor de gemeente De Marne komt het tekort uit op € 614.716,-. Voor Winsum zal het tekort gaan oplopen naar € 593.508,- en voor Eemsmond zal het tekort waarschijnlijk € 668.797,- bedragen. Echter deze tekorten worden grotendeels gecompenseerd door de vangnetuitkering, zodat het uiteindelijke tekort 8,75 % van het aan de gemeente toegekende BUIG- budget zal bedragen, mits aan alle voorwaarden behorende bij de aanvragen voor de vangnetuitkering wordt voldaan.

Hieronder wordt de ontwikkeling van het klantenbestand schematisch weergegeven.

Ontwikkeling klantenbestand gemeenten BMW 2015-2017

Bijstandsuitkeringen	Bedum	De Marne	Winsum	Eemsmond	Totaal
1-1-2015	144	264	286	444	1138
1-1-2016	162	270	284	437	1153
1-1-2017	170	296	291	469	1226
1-9-2017	175	305	294	488	1262

Ontwikkeling klantenbestand gemeenten BMW tot en met september 2017

Bijstandsuitkeringen	Bedum	De Marne	Winsum	Eemsmond	Totaal
1-1-2017	170	296	291	469	1226
1-2-2017	173	303	295	474	1245
1-3-2017	170	303	298	485	1256
1-4-2017	173	306	304	489	1272
1-5-2017	177	306	303	494	1280
1-6-2017	176	309	299	497	1281
1-7-2017	175	310	295	500	1280
1-8-2017	177	311	300	500	1288
1-9-2017	175	305	294	488	1262

De afgelopen jaren is het aantal uitkeringsgerechtigden in de gehele regio BMW fors gestegen. In totaal waren er op 1 januari 2017 73 meer uitkeringen dan op 1 januari 2016. In de eerste acht maanden van 2017 is het aantal uitkeringen nog eens met 36 toegenomen. De grootste stijging van

het klantenbestand is te zien bij de gemeente Eemshaven. In heel Nederland, en ook in de provincie Groningen, trekt de economie weer aan. De aantrekkende economie zal primair een positieve ontwikkeling hebben op het aantal personen, die een WW- uitkering hebben. Uit bovenstaande tabellen kan de conclusie getrokken worden, dat na een stijging in de eerste 7 maanden van dit jaar, eerst pas in augustus het aantal uitkeringsgerechtigden afneemt. Of deze afname zich doorzet in de laatste 4 maanden van 2017 valt vooralsnog niet te duiden.

Enkele mogelijke oorzaken van de doorzettende stijging van het klantenbestand worden in het volgende hoofdstuk gegeven.

1.2 Mogelijke oorzaken van het tekort

De toename van het aantal uitkeringen is te verklaren door meerdere factoren. Hieronder worden enkele oorzaken toegelicht.

1.2.1 Afsluiting WSW en Wajong

Ten eerste is de toename te verklaren door de extra instroom als gevolg van de volledige afsluiting van de WSW en de gedeeltelijke afsluiting van de Wajong. Hierdoor stromen meer mensen, veelal kwetsbare groepen, zoals jongeren van het praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs, de bijstand in. Vergeleken met andere arbeidsmarktregio's heeft onze regio relatief veel mensen met een Wajong-uitkering.¹

1.2.2 Kwalitatieve mismatch op de arbeidsmarkt

Ten tweede is er bij de beroepsbevolking een te laag opleidingsniveau in verhouding tot het opleidingsniveau dat gevraagd wordt binnen sectoren waar kansen liggen op werk². Dit heeft te maken met de krimp en de vergrijzing van de regiogebieden van Nederland. De hoger opgeleiden concentreren zich in de stad Groningen of zelfs in andere delen in Nederland, omdat daar het aanbod van hooggeschoold werk aanwezig is. Als gevolg hiervan blijven de lager opgeleiden en de ouderen over. Ook verandert de arbeidsmarkt in hoog tempo. Er is behoefte aan andere competenties en sociale vaardigheden van werkenden en werkzoekenden als voorheen, waardoor mensen minder snel geschikt zijn voor een baan³.

1.2.3 Duur WW-uitkering en stijging AOW-leeftijd

Ten derde is de periode van een WW-uitkering verkort, waardoor mensen sneller doorstromen naar een bijstandsuitkering. Ook blijkt uit het rapport Regio in Beeld dat er vooral veel ouderen in de WW zitten die doorstromen naar een bijstandsuitkering en weinig jongeren. Ouderen zijn moeilijker naar werk te bemiddelen, waardoor er minder snel mensen uit de uitkering stromen. Ook is de doorstroom van WW naar bijstand hier hoger dan in de rest van Nederland. Tevens zorgt de stijging van de AOW-leeftijd er voor dat het aantal uitkeringen is toegenomen. Dit is een landelijk probleem.

---

¹ Informatie verkregen uit Marktbewerkingsplan 2017, Werk in Zicht.

² Sectoren waarin dit geldt zijn onder andere Techniek en Zorg. Hier verschuift de vraag van MBO naar HBO + -niveau.

³ Informatie verkregen uit Marktbewerkingsplan 2017, Werk in Zicht.

1.2.4 Laaggeletterdheid

Ten vierde is er sprake van laaggeletterdheid in de regio. In BMW-E zijn er 38.000 mensen tussen de 15 en 65 jaar die tot de beroepsbevolking gerekend kunnen worden. Daarvan zijn er 8 tot 11% laaggeletterd. Dat betekent dat er tussen de 2900 en 4200 mensen laaggeletterd zijn.⁴

Laaggeletterden zijn vaker inactief, participeren minder vaak op de arbeidsmarkt, gaan minder vaak naar school of volgen een cursus. Tevens ontvangen zij drie keer zo vaak een uitkering (bijvoorbeeld AOW of WAO) dan niet-laaggeletterden.

1.2.5 Toename statushouders

Ten vijfde is het aantal statushouders toegenomen in de BMW-E-gemeenten door de verhoogde asielstroom in 2016. In de eerste helft van 2017 hebben de BMW-E-gemeenten nog eens 39 personen moeten huisvesten. De instroom is in 2017 wel weer gedaald ten opzichte van 2016, maar in de afgelopen drie jaren zijn er in totaal al 195 statushouders in de BMW-E-gemeenten gehuisvest. Omdat zij vaak nog niet de Nederlandse taal machtig zijn is betaald werken voor hen vaak nog niet mogelijk. Hierdoor is de uitstroom uit de bijstand bij deze groep beperkt.

1.2.6 Economische omstandigheden

De BMW-E-gemeenten kennen een relatief “zwakke” populatie. Er is sprake van een relatief hoog aantal personen dat een beroep doet op de Wet sociale werkvoorziening en de Participatiewet. Ook is het aantal laagopgeleiden oververtegenwoordigd. Er bestaat overigens wel een verschil tussen de vier gemeenten. In Eemshaven en De Marne is dit sterker het geval dan in Bedum en Winsum. Daarnaast is het aantal banen in de regio beperkt. Waar in Nederland gemiddeld 700 banen zijn per 1000 inwoners, zijn dat er in de BMW-E-gemeenten ruim 500. In onze regio is de economische groei in 2016 het laagst van Nederland. In de regio Delfzijl en omgeving zien we een vergelijkbare ontwikkeling. Ook de samenstelling van de bevolking (meer mensen met een arbeidsbeperking) speelt naar verwachting een rol. In de afgelopen periode (vanaf 2011) is de ontwikkeling van het aantal bijstandsgerechtigden nog redelijk gelijk gebleven aan die van Nederland als geheel. Al geldt ook hier dat de verschillen tussen de vier gemeenten aanzienlijk zijn.

1.2.7 Ontoereikende BUIG-middelen

Tot slot zijn de middelen om bijstandsuitkeringen te betalen al jaren ontoereikend, ondanks het feit dat gemeenten te maken hebben met het historisch verdeelmodel waarbij het budget wordt bepaald op basis van werkelijke uitgaven twee jaar eerder. Verdeelkenmerken en krimp van de bevolking spelen hierbij een rol maar een sluitende verklaring is hiervoor niet te geven. Naar verwachting leidt de herindeling (waarbij gemeenten vallen onder het regime van “objectieve” verdeelkenmerken) tot een lichte toename van het budget. De onzekerheden op dat onderdeel zijn en blijven echter groot.

---

⁴ Scp 2016.

2. Maatregelen om het tekort te reduceren

Sinds het voorjaar van 2015 wordt de Participatiewet en het beleid door een team van ambtenaren afkomstig uit de vier gemeenten uitgevoerd: het team Participatie. In de volgende paragrafen wordt nader ingegaan op de wijze waarop binnen dit team uitvoering wordt gegeven aan instroombeperking en uitstroombevordering. Dat zijn de belangrijkste manieren om te komen tot tekortreductie. De maatregelen die door de vier gemeenten zijn genomen of zullen worden genomen om tot tekortreductie te komen worden in dit hoofdstuk benoemd. Er wordt een onderscheid gemaakt in interne en externe maatregelen.⁵

2.1 Instroombeperking

2.1.1 Voorlichting en handhaving (interne maatregel)

De werkwijze voor het beperken van instroom is beschreven in het gemeentelijk Handhavingsplan 2016-2017. Bij het verstrekken van de uitkeringen wordt ernaar gestreefd om misbruik en oneigenlijk gebruik van de bijstand zoveel mogelijk te voorkomen. Daarom wordt ook veel ingezet op voorlichting. Niet alleen in schriftelijk materiaal en via website, maar ook mondeling. Zo worden de twee intakemorgens per week begonnen met een collectieve voorlichting. Daarin wordt de burgers voorlichting gegeven over hun rechten en plichten, over de controle erop, alsook over de gevolgen wanneer men zich niet aan de verplichtingen houdt. In 2016 zijn een aantal fraudezaken opgespoord. Zo zijn er in samenwerking met SRNOG en SR Groningen 36 onderzoeken verricht, waarin in 24 gevallen fraude is geconstateerd en in 21 zaken de uitkering kon worden beëindigd. Daarnaast zijn de fraudecontroleurs vaak ingezet bij nieuwe zaken, waarin twijfel is gerezen rond de juistheid. Dit heeft ertoe geleid dat in 20 zaken de aanvraag om een uitkering is ingetrokken. In 15 zaken is de aanvraag afgewezen.

Uit onderstaande tabel blijkt dat er door deze werkwijze aan de poort instroom wordt voorkomen. Zowel het aantal toekenningen als het aantal aanvragen in de eerste acht maanden van 2017 is enorm gedaald ten opzichte van 2016. Met nog vier maanden te gaan in 2017 verwachten we dat het aantal aanvragen over heel 2017 fors lager zal uitpakken dan in 2016. Doordat de klanten steeds beter weten wat het gemeentelijk beleid is en de consultants zich deze werkwijze steeds eigener hebben gemaakt, werpt dit in 2017 zijn vruchten af.

In onderstaande tabel staat aangegeven welke besluiten er in 2017 zijn genomen op de uitkeringsaanvragen

	2015	2016	2017 ⁶
BMWE			
Toekenning	343	498	259
Afwijzing	12	22	13
Intrekking	51	70	21
Buiten behandeling	28	20	5
Niet tot aanvraag gekomen	84	42	7
Totaal	518	652	305

⁵ Externe maatregelen zijn maatregelen waarbij het college actief extern consultatie verricht om te komen tot deze maatregel (bijv. kennisgroep of leercirkel).

⁶ Tot 31-08-2017

Met de categorie *niet tot aanvragen gekomen* wordt bedoeld dat mensen bijvoorbeeld niet op de intake zijn verschenen.

Om de wetstechnische kennis van alle medewerkers op peil te houden is in oktober een ééndaagse actualiteitentraining georganiseerd. Deze dag is gegeven door de voorzitter van de commissie bezwaar en beroep.

2.1.2 Route Arbeid (externe maatregel)

Daarnaast is er een regionale werkwijze ontwikkeld tussen scholen en gemeenten om jongeren van het voortgezet speciaal onderwijs en het praktijkonderwijs vroegtijdig toe te rusten voor, toe te leiden naar en aan het werk te houden in de arbeidsmarktregio Groningen. Dit project is van 2014 tot 2016 uitgevoerd. Eind 2016/begin 2017 is geconcludeerd dat er breed draagvlak is voor borging en continuering van de aanpak Route Arbeid VSO/PrO. Voor de periode van 1 januari 2016 tot en met 1 juli 2017 zijn er 11 jongeren vanuit Route Arbeid bemiddeld naar een betaalde baan met loonkostensubsidie. Voor de tweede helft van 2017 zijn er, tot nu toe, 5 jongeren gestart met een betaalde baan. Dat betekent dat het aantal jongeren dat uitstroomt enorm is toegenomen in de afgelopen twee maanden als dit afgezet wordt tegen het gehele jaar 2016 en de eerste helft van 2017.⁷

2.1.3 Aandacht voor scholing (interne maatregel)

Het inzetbaar houden en maken van personeel en het benutten van de marktvraag wordt gerealiseerd door het scholen van werknemers en het in dienst nemen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. 4 medewerkers in het participatiespoor zijn bijgeschoold in het werken met nieuwe gesprekstechnieken gericht op het mee laten doen van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Alle 14 medewerkers in het participatiespoor hebben in 2016 en 2017 via een screening in kaart gebracht wat ze nog gaan bijleren om mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt te kunnen activeren.

2.1.4 Aandacht voor scholing (externe maatregel)

Het project Groningen op Voorsprong moedigt werkgevers aan BBL-trajecten aan te bieden. Zij kunnen subsidie aanvragen voor maximaal 15% van de subsidiabele kosten. Dit is een initiatief van het Samenwerkingsverband Noord-Nederland.

2.2 Uitstroombevordering

De volgende paragrafen gaan over het bevorderen van uitstroom: het re-integratiebeleid van de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond.

2.2.1 Doelgroepenprioritering (interne maatregel)

In het Strategisch beleidskader 2015-2018 is de dienstverlening van de BMWG-gemeenten onderverdeeld in drie sporen. In het Uitvoeringsplan 2017 van Ability is dit verder uitgewerkt. In het plan geven we aan welke activiteiten we ondernemen vanuit Ability om zoveel mogelijk inwoners van de BMWG-gemeenten te begeleiden naar werk en te laten participeren in de samenleving.

---

⁷ Op het moment van schrijven zijn er twee maanden voorbij vanaf 1 juli 2017.

We kiezen bij de inzet van de beschikbare middelen expliciet voor de doelgroep Werk (werkspoor). Daarnaast ligt de focus op jongeren. Langdurige werkloosheid bij jongeren kan leiden tot een moeizame aansluiting bij de arbeidsmarkt voor de rest van hun leven. Het is onze overtuiging dat jongeren niet in de bijstand thuishoren. Het is beter als ze naar school gaan of aan het werk zijn.

Per spoor (werkspoor, werkleerspoor, participatiespoor) hebben we verschillende activiteiten die we aanbieden zodat een terugkeer naar werk bespoedigd wordt.

2.2.2 Activiteiten werkspoor (interne maatregel)

Mensen die dichtbij de arbeidsmarkt staan ondersteunen we door workshops te verzorgen zoals workshops voor solliciteren, workshops netwerken (70% vindt werk via hun netwerk) en workshops gericht op beweging en motivatie (voornamelijk voor jongeren). Zij worden begeleid door werkcoaches op het werkplein. Ook zetten wij in op terugkeer naar school voor de groep jongeren onder de 27 jaar via het Jongerenloket in samenwerking met het ROC (Regionaal Opleidings Centrum).

2.2.3 Activiteiten werkleerspoor (interne maatregel)

Als er meer nodig is dan directe bemiddeling naar werk vindt aanmelding plaats bij het Leer- en Ontwikkelcentrum (LOC) in Wehe den Hoorn. Het LOC is een centrum waarin klanten uit de doelgroep werkleerspoor een traject aangeboden krijgen naar regulier werk en regulier onderwijs. Als de afstand nog te groot is wordt er gebruik gemaakt van de werkleeromgeving van Ability, een werkervaringsplaats bij reguliere werkgevers of een proefplaatsing.

Op het LOC of binnen Ability kunnen bijstandsgerechtigden workshops en trainingen volgen. Of een korte opleiding zoals VCA of heftruckcertificaat. Daarnaast kunnen bijstandsgerechtigden hun lascertificaten halen. We zoeken projecten die aansluiten op de arbeidsmarkt. De verwachting is dat de uitstroom uit de uitkering 50% zal zijn net zoals voorgaande jaren. Tot juli 2017 hebben 16 mensen parttime werk gevonden en 54 zijn volledig uitgestroomd uit de uitkering.

Verder hebben wij twee gecertificeerde jobcoaches in dienst die na plaatsing bij werkgevers blijvend begeleiding kunnen bieden.

2.2.4 Activiteiten Participatiespoor (interne maatregel)

Voor mensen die wat verder van de arbeidsmarkt staan is er een test- en activeringstraject bij het TTAC (Test-, Trainings- en Activeringscentrum) bij stichting Werk op Maat in Uithuizen. Dit is een traject gericht op participatie en uiteindelijk re-integratie richting de arbeidsmarkt. Sinds 2015 spreken we iedereen en maken met de klanten een plan van aanpak. De mensen in het participatiespoor zijn vaak nog niet in staat om op korte termijn uit te stromen naar werk. Daarom wordt ingezet op activering en vrijwilligerswerk. Wanneer blijkt dat werk op termijn toch mogelijk blijkt te zijn wordt men toegeleid naar spoor 2. In 2016 zijn er 50 mensen aangemeld bij het TTAC waarvan er drie zijn uitgestroomd richting betaald werk. Anderen zijn uitgestroomd naar bijvoorbeeld een werkervaringsplaats, vrijwilligerswerk, dagbesteding of hulpverlening. In 2017 zijn dat (tot juli) 20 aanmeldingen voor trajecten.

Aan vrouwelijke statushouders bieden wij een inburgeringsprogramma aan bij Femina waarin zij extra gemotiveerd worden om aan de slag te gaan. Dit programma is alleen voor de gemeenten Winsum en Bedum. Het aantal deelnemers bedroeg aan de start 12 vrouwen die nog aan het inburgeren zijn, voor de cursus “in Holland staat een huis”. Allen zijn doorgestroomd naar het

vervolgtraject "In Holland" in juni 2017. In juli 2017 zijn 5 vrouwen gestart in de cursus van 2017 voor vrouwen die al langer dan 3 jaar in Nederland zijn. Die cursus loopt nog tot november 2017.

2.2.5 Algemene maatregelen

Naast de specifieke activiteiten die per spoor ingezet worden, nemen wij ook maatregelen om uitstroom te bevorderen die voor alle doelgroepen gelden. Hieronder lichten wij deze maatregelen kort toe.

2.2.5.1 Integrale dienstverlening (interne maatregel)

Het Werkplein Ability heeft een samenwerking met het CJG en de Wmo-loketten in de vier gemeenten. Wekelijks zijn er casusbesprekingen waarbij medewerkers van het werkplein, het CJG en Wmo-consulenten aanwezig zijn. Door een integrale aanpak kan de dienstverlening geoptimaliseerd worden. Er is geen harde informatie beschikbaar over het aantal personen dat door deze integrale benadering sneller is uitgestroomd of juist niet in de uitkering is ingestroomd, maar wel is duidelijk dat de samenwerkingspartners elkaar nu sneller weten te vinden en inwoners sneller en completer ondersteuning kunnen bieden.

2.2.5.2 Representatiekosten (interne maatregel)

Om extra uitstroom te bevorderen kunnen inwoners die graag op sollicitatiegesprek willen representatiekosten vergoed krijgen. Voor een bedrag van € 150 kan een vergoeding worden ontvangen voor kleding, kapper of persoonlijke hygiëne. In 2015 hebben 33 mensen hier gebruik van gemaakt. Van deze groep hebben 28 mensen een baan gevonden. Dit is een bijzonder mooi resultaat, te weten 85%. In 2016 hebben aanzienlijk minder mensen gebruik gemaakt van deze regeling, namelijk 14 personen. Hiervan hebben 9 mensen een baan gevonden. Dit betreft 64%. Om het gebruik omhoog te krijgen is besloten per 1 januari 2017 de regeling ruimer uit te leggen door alle kosten die op enige wijze gerelateerd kunnen worden aan sollicitatiekosten middels deze regeling te vergoeden.

2.2.5.3 Voucherregeling jongeren en overige doelgroepen (externe maatregel)

Werkplein Ability is vorig jaar begonnen met het verstrekken van vouchers om werkgevers aan te moedigen om jongeren en overige doelgroepen met een lange afstand tot de arbeidsmarkt aan te nemen. De vouchers kunnen op meerdere manieren ingezet worden. De vouchers voor werkgevers zijn bedoeld als tegemoetkoming in de loonkosten bij de eerste periode van een dienstverband. De waarde van de voucher is € 2.500. Daarnaast zijn er de vouchers voor werkgevers van jongeren die aan het werk gaan en te maken krijgen met aanloopkosten. Het kan daarbij gaan om reiskosten, vervoersmiddelen, cursuskosten of de aanschaf van kleding. Hierbij gaat het om een bedrag van maximaal € 500,-. In 2016 zijn er 4 vouchers verstrekt. In 2017 zijn er tot nu toe 2 vouchers verstrekt.

2.2.5.4 Extra onderzoek op voorliggende voorzieningen (externe maatregel)

SOZA XPert heeft het klantenbestand gescreend en gecontroleerd of klanten krijgen waar ze recht op hebben. Door te kijken of klanten gebruik kunnen maken van voorliggende voorzieningen hebben de BMW-gemeenten fors bespaard. De inzet van SOZA XPert is gebeurd op basis van no cure no pay en heeft € 120.000,- opgeleverd aan terugvorderingen c.q. verrekeningen. Daarnaast heeft het ook een toekomstbesparing opgeleverd, doordat er 7 Participatiewet-uitkeringen zijn beëindigd en in andere situaties de aanvullende Participatiewet-uitkering is verlaagd, doordat er hogere toeslagen van de belastingdienst zijn geregeld.

2.2.5.5 Heronderzoek alle klanten(interne maatregel)

In 2016 en de eerste helft van 2017 zijn alle personen in het Participatiespoor gesproken waardoor in beeld is wat zij kunnen en willen en in welke mate zij gemotiveerd zijn. Daarbij is inzichtelijk of mensen nog kansen maken op werk en/of andere vormen van maatschappelijke participatie. Ook is gekeken of zij konden doorstromen naar een hoger spoor. Inmiddels is ook met een groot deel van hen een Plan van Aanpak opgesteld. Een bijzondere groep waarbij ook heronderzoek heeft plaatsgevonden zijn de statushouders. Tot en met 2016 stroomden statushouders automatisch in spoor 3, het Participatiespoor in. Inmiddels heeft het heronderzoek van deze groep geleid tot veel doorstroom naar de twee hogere sporen en worden statushouders niet meer automatisch in spoor 3 ingedeeld.

2.2.5.8 SROI: 5%-regeling (externe maatregel)

In 2013 hebben de BMWG-gemeenten de Uitvoeringsvoorwaarden Social Return vastgesteld. Onder Social Return wordt verstaan het maken van (al dan niet dwingende afspraken) bij aanbestedingen over arbeids- en stageplaatsen of afspraken over andere manieren van het stimuleren van maatschappelijke- en arbeidsparticipatie. Inzet van de Uitvoeringsvoorwaarden Social Return draagt ook bij aan uitstroom. In 2017 hebben de BMWG-gemeenten besloten zich aan te sluiten bij het coördinatiepunt Social Return van Werk in Zicht. Daarbij zijn zij akkoord gegaan met de uitvoeringsvoorwaarden voor Social Return zoals deze worden gehanteerd binnen het coördinatiepunt Social Return van Werk in Zicht als aanvulling op het huidige inkoop- en aanbestedingsbeleid. Toegevoegd is dat er voor arbeidsextensieve projecten een SROI-percentage van 2% wordt gehanteerd. Voor het overige blijft het SROI-percentage gewoon 5%. Met uniforme uitvoeringsvoorwaarden Social Return in aanvulling op het inkoop- en aanbestedingsbeleid wordt Social Return regionaal stevig op de kaart gezet.

Onder de SROI-regeling valt ook het 1000-banenplan van de 23 Groninger gemeenten waaronder de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsum. In een periode van vier jaar (2018 t/m 2021) willen de partijen realiseren dat er minimaal duizend werkzoekenden extra instromen naar banen in de bouw- en technieksector. Voor deze mensen wordt begeleiding en scholing verzorgd. De partijen zijn ook overeengekomen dat zij hun aanbestedingen zichtbaar maken in een regionale aanbestedingskalender. Daarmee weten lokale werkgevers welk werk eraan komt, zodat zij daarmee rekening kunnen houden. De werkpleinen kunnen op basis van de kalender en het verwachte werk op voorhand werkzoekenden scholen.

2.2.5.9 Werkleerbedrijf Winsum (interne maatregel)

Het Werkleerbedrijf in Winsum is een samenwerking tussen De Hoven, het Alfa-college en het Werkplein Ability. Het is een goed voorbeeld van hoe jongeren en volwassenen met behoud van uitkering aangemoedigd worden weer te gaan leren. De BOL-opleiding Dienstverlening & Zorg op niveau 1 van het MBO leert jongeren en volwassenen in de praktijk hun kennis en vaardigheden uit te breiden. Deze zogenaamde entree-opleiding is de eerste stap richting een startkwalificatie nadat zij eerder uitgevallen waren uit het regulier onderwijs of van het praktijkonderwijs/Vso kwamen (uitstroomprofiel vervolgonderwijs) of herintreden. Na het behalen van de entree-opleiding heeft men toegang tot een mbo-opleiding op niveau 2 waardoor de kans op een startkwalificatie toeneemt. In 2016 waren er 4 deelnemers waarvan 3 zijn doorgestroomd naar niveau 2 van het MBO en inmiddels hebben zij hun niveau 2 diploma behaald. Daarvan zijn er 2 werkzaam en 1 op korte termijn werkzaam. In 2017 zijn er tot op heden 3 deelnemers waarvan inmiddels al twee personen uit de uitkering zijn gestroomd. 1 persoon is volledig uitgestroomd en 1 persoon ontvangt nog een kleine aanvullende uitkering. De derde persoon gaat een loonwaardemeting doen via het LOC.

2.2.5.10 Inzet op afspraakbanen en beschut werk (interne maatregel)

In 2016 en 2017 hebben wij (tot nu toe) 38 afspraakbanen gerealiseerd. Daarnaast zijn er doorlopend gemiddeld 35-40 SW'ers gedetacheerd. Deze detacheringen tellen ook mee als afspraakbaan voor de inlener. De doelstelling voor 2017 voor heel subregio Noord (incl. Werkplein Fivelingo en UWV) is 258 afspraakbanen (totaal actief, ongeacht startdatum).

Werkplein Ability heeft meerdere klanten aangemeld bij het UWV voor een indicatie voor beschut werk en deze geplaatst bij de sociale werkvoorziening Ability. Tot nu toe zijn er 4 mensen die de indicatie beschut werk hebben gekregen. Tot nu toe 3 geplaatst.⁸

2.2.5.11 Werkgeversdienstverlening (externe maatregel)

De BMWG-gemeenten maken deel uit van de arbeidsmarktregio Groningen. In de arbeidsmarktregio Groningen streven we ernaar dat regionale werkgevers hun aandeel leveren aan de landelijke afspraken in het sociaal akkoord. Voor het jaar 2017 zijn dat 3838 extra reguliere banen (waarvan 1000 voor jongeren en 100 banen in Duitsland), 759 afspraakbanen, 188 BBL-plekken en deelname van 10 werkgevers aan het Taalakkoord. De 27 gemeenten in de arbeidsmarktregio, UWV en SW-bedrijven faciliteren de werkgevers door een pakket aan voorzieningen te creëren, inzicht te bieden in potentiële kandidaten, advies te geven over manieren om werk en banen te creëren en door de extra risico's die werkgevers lopen, zoveel mogelijk te reduceren. Door regionaal dezelfde voorzieningen te bieden voorkomt de lokale verschillen ten nadele van de gemeentelijke populatie. In de afgelopen maanden is er tussen het Rijk, de provincie Groningen, de gemeenten, werkgevers en werknemers gesproken hoe, in een aantrekkende economie, de hoge werkloosheid in geheel de provincie Groningen kan worden bestreden. Dit heeft geresulteerd tot het 1000-banenplan, waarbij er banen geschapen worden in de bouw- en technieksector. Om voor deze extra banen ook geschikte kandidaten te kunnen leveren is inmiddels een leer- en ontwikkelcentrum opgericht waar eind september 2017 de eerste opleidingsgroep gestart is, bestaande uit mensen met een Participatiewet-uitkering. Deze groep mensen wordt omgeschoold, zodat zij de juiste kennis en vaardigheden hebben om in de bouw aan de slag te kunnen. De komende jaren zal er ingezet worden op zowel scholing als het creëren van banen in het kader van dit 1000-banenplan en de verwachting is dat dit tot een hoge uitstroom zal leiden. Voor december 2017 zal er een plan van aanpak opgeleverd worden.

2.2.5.12 Vacature Service Punt (interne maatregel)

Meer dan ooit moeten we als gemeente een beroep doen op ondernemers om binnen hun bedrijven arbeidsplaatsen te creëren voor werkzoekenden met een (grote) afstand tot de arbeidsmarkt. Het Vacature Service Punt is het aanspreekpunt voor werkgevers in de BMWG-regio en benadert vanuit deze rol actief werkgevers. Er wordt vraaggericht gewerkt. Het VSP zet zich ook in voor het binnenhalen van afspraakbanen en het plaatsen van mensen uit de nieuwe doelgroep (in goede samenwerking met bovengenoemde partijen)

Het VSP heeft in 2016 70 mensen actief bemiddeld naar werk. Hun doelstelling is om in 2017 203 mensen te bemiddelen naar werk. Tot nu toe zijn er 98 mensen bemiddeld naar werk. Sommige personen zijn meerdere keren bemiddeld, waardoor het aantal bemiddelingen per 31 augustus 2017 op 101 lag. Hierbij dient opgemerkt te worden dat personen uit onze gemeente die buiten ons gebied geplaatst zijn, elders geregistreerd zijn. Op deze bemiddelingen is hierdoor geen zicht.

Het Vacature Service Punt bemiddelt mensen door middel van:

- Gezamenlijke werkgeversbenadering (acquisitie en relatiebeheer, inclusief jobhunting) om zo veel mogelijk vacatures te kennen en onze kandidaten op te bemiddelen
- Om de twee maanden banenmarkt in samenwerking met uitzendbureaus en werkgevers (afhankelijk van de behoefte eventueel op thema)

---

⁸ Zie ook evaluatie Strategisch beleidskader, pagina 5.

- Informatiebijeenkomsten en selectie voor werkgevers die meerdere mensen zoeken
- Diverse werkgelegenheidsprojecten (bij onder andere de Makro)

Ook werken ze samen met andere werkpleinen in de arbeidsmarktregio onder de titel “Werk in Zicht”.

2.2.5.13 Taalhuis en taalimeters(externe maatregel)

Laaggeletterden zijn vaker inactief, participeren minder vaak op de arbeidsmarkt en gaan minder vaak naar school dan niet-laaggeletterden. Om die reden willen de BMWG-gemeenten inzetten op het verminderen van het aantal laaggeletterden. In de gemeenten Eemsmond en Winsum zijn Taalhuizen opgericht om mensen op een laagdrempelige manier adviezen en ondersteuning te kunnen bieden op het gebied van de Nederlandse taal. Hiervoor worden taalvrijwilligers opgeleid. Men kan zonder verwijzing naar de Taalhuizen komen en het kan ook voorkomen dat mensen op het bestaan van het Taalhuis gewezen worden, wanneer blijkt dat zij laaggeletterd zijn. Door het afnemen van de Taalmeter bij inwoners met een Participatiewet-uitkering willen wij in beeld krijgen welk deel van het klantenbestand daadwerkelijk laaggeletterd is. Hiermee is inmiddels een start gemaakt voor de gemeenten Eemsmond en Winsum en bij 43 mensen is inmiddels deze toets afgenomen. Dit zal in de komende periode verder uitgerold worden. Ook zullen er in 2018 nog Taalhuizen opgezet worden in de gemeenten Bedum en de Marne.

Deelname aan het Taalhuis leidt niet direct tot uitstroom uit de uitkering, maar kan de afstand tot de arbeidsmarkt wel verkleinen en is een instrument om mensen weer aan de samenleving te laten deelnemen.

Gedurende het jaar wordt bekeken welke instrumenten het meeste effect hebben en aan de hand van de bevindingen kunnen maatregelen gedurende het jaar aangepast worden. Zo wordt de banenmarkt nu minder frequent gehouden en grootser aangepakt dan voorheen om meer aan te sluiten bij de wensen van werkgevers en werkzoekenden.

3. Wat hebben deze maatregelen in 2017 opgeleverd?

Al de genomen maatregelen om instroom tegen te gaan en uitstroom te bevorderen, hebben ervoor gezorgd dat het aantal uitkeringsgerechtigden over de eerste acht maanden van 2017 veel minder hard is gestegen dan in 2016 het geval was. De uitvoering van maatregelen brengt echter wel kosten met zich mee, waardoor de tekorten op het inkomensdeel wel zijn toegenomen. Het invoeren van maatregelen kost altijd tijd en energie van medewerkers en het effect van genomen maatregelen is pas naderhand zichtbaar. Dit is vooral goed te zien bij de maatregelen die ook in 2016 al ingezet waren, zoals het Vacature Service Punt en de vernieuwde werkwijze omtrent voorlichting en handhaving.

4. Borging (nieuw) beleid

Medio 2015 hebben de raden van de BMWG-gemeenten de kaders vastgesteld voor de komende jaren. In het *Strategisch beleidskader Werk en Inkomen 2015-2018* staan de maatschappelijke, organisatorische en financiële opgaven met kaders. Wat betreft de financiële opgave is het uitgangspunt dat de uitvoeringsorganisatie de taken budgetneutraal dient uit te voeren.

De kaders waarbinnen de financiële opgave tot uitdrukking wordt gebracht zijn de volgende:
Kader: Participatiewet moet budgetneutraal worden uitgevoerd.

Er wordt voor gekozen om de nieuwe Participatiewet budgetneutraal uit te voeren. Dit houdt in dat het nieuwe Participatiebudget hard is. De inzet van een hoger budget voor de re-integratie van bijstandsgerechtigden moet daarom gefinancierd worden binnen de middelen die beschikbaar zijn voor de gehele Participatiewet of uit aanvullende andere budgetten zoals ESF, sectorfondsen of provinciale middelen.

Kader: BUIG en specifieke regelingen blijven buiten uitvoeringsbudget.

Gezien de onzekerheid van de omvang van de middelen en de specifieke gelabelde inzet van het budget zullen het Buigbudget en de middelen voor minimabeleid en andere specifieke taken geen deel uit maken van het integrale uitvoeringsbudget aan de uitvoeringsorganisatie. De budgetten worden gelabeld beschikbaar gesteld. Eventuele overschotten en tekorten zijn een gemeentelijke aangelegenheid en vallen buiten de uitvoeringsorganisatie.

De BMWG-gemeenten willen goed kunnen sturen op de resultaten.

In het strategisch beleidskader is een aantal verantwoordingsindicatoren opgenomen zoals:

- Uitgaven, inkomsten en resultaat Participatiebudget naar doelgroep en spoor.
- Uitgaven, inkomsten en resultaat Participatiebudget naar ingezet instrument.
- Gemiddeld besteed Participatiebudget per deelnemer en per spoor voor bijstandsgerechtigden.
- Inkomsten sectoren.
- Resultaat BUIG-budget.
- Resultaat doeluitkeringen.
- Uitstroom.

Sinds 2016 stellen we ieder jaar een uitvoeringsplan op die volgt uit de opdracht en kaders van het strategisch beleidskader. Ieder jaar geven we daarin aan hoe we concreet tot een toekomstbestendige dienstverlening van onze klanten komen.

Conclusie

De toename van het aantal uitkeringen is te verklaren door meerdere factoren, zoals de afsluiting van de WSW en Wajong en de stijging van de AOW-leeftijd. Dit zijn factoren waar we als gemeente geen invloed op hebben. Op andere factoren, zoals de kwalitatieve mismatch op de arbeidsmarkt, hebben we deels wel invloed en in ons beleid zetten we dan ook fors in op die maatregelen die de mismatch op de arbeidsmarkt kunnen verkleinen, zodat uitstroom uit de uitkering bevorderd wordt. Ook hebben we in de eerste maanden van 2017 al veel gedaan om instroom in de uitkering te beperken. We zetten nog meer dan in voorgaande jaren in op voorlichting en handhaving, integrale dienstverlening en scholing om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt op elkaar af te stemmen. Daarnaast zetten we momenteel fors in op werkgeversdienstverlening om nog meer werkgevers bereid te vinden mensen uit de nieuwe doelgroep aan een baan te helpen en zo de komende maanden nog meer uitstroom uit de uitkering te bewerkstelligen. We zetten extra in op mensen die actief op zoek zijn naar werk door onder andere verruiming van de representatiekosten en versoepeling van het Participatiebudget. Zo stimuleren we mensen tot het aannemen van een actieve houding en bewerkstelligen we een snellere uitstroom uit de uitkering.